

In de laadbak naar het oerbos

Het is een van de armste landen ter wereld en er leeft maar een fractie van het wild dat in de omliggende landen is te zien. Toch, rondreizen is er heerlijk. Malawi is prachtig en bezoek is er meer dan welkom.

tekst en foto's NANCY ZIELTJENS en PAUL VUGTS, Het Parool

Achtereenvolgend, welgeteld: 58 mensen passen in de laadbak van een bescheiden vrachtwagen. Of beter: 58 mensen passen beslist niet in de laadbak van een bescheiden vrachtwagen, zeker niet in combinatie met een aanzienlijke berg tassen, balen, manden, kippen en wat eenden - maar ze klimmen er een voor een in en wringen zich tussen de rest, voor de urenlange hobbeltrip, bergop naar Nyika, Noord-Malawi. Baby's raken in de verdrukking, maar ze zijn dat gewend en geven geen kik.

Wachten op rianter vervoer heeft geen zin, want de kans dat vandaag behalve deze gammele truck nog iets met wielen de klim zal maken, is klein. Wat de ervaren passagiers weten, maar wat hun verwende westerse reisgezelschap nog moet ondervinden, is dat het na een uurtje nog enigszins went ook, met zijn allen in zo'n kluwen op de harde stalen bodem van die rammelbak.

Wie erg op comfort is gesteld, kan in een eigen landrover over acceptabele wegen een eind komen, en rond de trekpleisters die het land te bieden heeft - het Malawimeer, de hoogvlaktes, de wildparken - is ruim aanbod van onderkomens die aan 'de westerse maatstaven' voldoen, zoals dat heet.

Het Malawi van de Malawianen ontgaat je dan wel. Wie dat wil beleven, is aangewezen op het vervoer waarmee die Malawianen reizen: overvolle minibusjes in de steden en op de drukker routes, voor heel lange afstanden gewone bussen, maar vooral laadbakken van pick-ups, vrachtwagens of wat maar passeert. Wie de wielen heeft, heeft de macht.

We maakten in vier weken niet een keer mee dat men ons meer wilde laten betalen dan de habbekrats die de Malawianen gaven. Zoals we ook nauwelijks last hadden van types die ons een poot wilden uitdraaien of bestellen. Er bestaat een filosofie dat Malawianen te arm zijn om op het idee te komen een ander te beroven, maar wij houden het erop dat goede trouw hier en daar nog bestaat. Hoe is anders te verklaren dat de in het achterafcafeetje achtergelaten fooi ons tien minuten later door de hijgende en hevig zwetende ober wordt terugbezorgd? ('Sorry sir, you forgot this').

We beginnen onze reis in hoofdstad Lilongwe - de officiële hoofdstad, eigenlijk is het zuidelijker gelegen economische centrum Blantyre belangrijker. Lilongwe, Blantyre en kleinere plaatsen zoals Mzuzu zijn steden zoals er in Afrika zoveel zijn: druk, een tikje chaotisch en voor de reiziger een noodzakelijke uitvalsbasis om in te slaan. Geld vooral, dikke pakken kwacha's, want buiten de steden is vrijwel nergens een bank. Bij de Stanbic Bank in alle steden, echter, kun je zelfs met je gewone Europese bankpas pinnen! Verder heb je aan een dag of twee voor de steden wel genoeg: behalve levendige markten, drukte in het centrum en hier en daar een bescheiden museum is er niet veel te zien. Of het moet in het opmerkelijke nationale voetbalstadion van Blantyre zijn, waar we op een van de steile, los van elkaar staande tribunes de Big Bullets een krachtmeting met de Blue Eagles op passie zagen winnen.

Van Lilongwe willen we naar Ntchisi Forest, het oerbos noordwaarts in de heuvels. Zoals op alle latere reisdagen is het geen luxe dat we vroeg zijn vertrokken. In drie etappes brengen rijkgevlude minibusjes ons naar het dorpie Ntchisi. Zo'n busje heeft dertien zitplaatsen, maar ons record bedraagt 28 passagiers, in en hangend aan de kermende Toyota Hiace - plus wat pluimvee. Wat we al vreesden, blijkt waar: de handelspost Ntchisi, eigenlijk een straat met wat losse huisjes en huttenwijkjes, heeft niet veel met Ntchisi Forest te maken. Geen probleem. Met

de gebruikelijke stoet kinderen achter ons aan trekken we snel de aandacht van wat jonge mannen die hun werk erbij neergooien om zich aan ons vervoersprobleem te zetten.

Een uurtje later hobbelt een auto de zandstraat in: een taxi. Na een korte onderhandeling brengen de chauffeur en zijn vriend - onze nieuwe vrienden voor het leven - ons in een rit van meer dan een uur naar de enige slaapplek in het reservaat bovenop de berg: een voormalig landhuis van de koloniale districtscommissaris, nu het pension van de Zuid-Afrikaanse Jean, die met de opbrengst en haar inzamelingen veel goeds doet voor de bergbewoners.

Het was natuurlijk niet zo slim de waarschuwing in de wind te slaan onze eigen proviand mee te nemen, wat in de meer afgelegen gebieden in Afrika vrij normaal is, maar Jean zet haar oliegestookte privekoelkast wijd open.

Haar honden begeleiden ons de volgende dag op een stevige wandeling door het oerbos, waar aapjes door de bomen springen. Een bosbrand, aangestoken door stropers die het wild willen opjagen, verhindert dat we vanaf de heuveltoppen het Malawimeer zien.

Na een paar dagen oerbos staan we voor een dagtaak: vervoer vinden naar de boorden van dat Malawimeer - dat driekwart van de oostflank van Malawi bestrijkt. Hemelsbreed is de afstand dertig, veertig kilometer. Punt is dat maar heel af en toe iets gemotoriseerd die veel langere, kronkelende zandweg neemt. Na tweeenhalf uur wachten en een innige nieuwe vriendschap met het hoofd van het dorpschooltje rijker - en na een hinkelcursus voor zijn leerlingen - neemt een pick-up ons mee. Na drie keer overstappen op allerhande vervoer en een lange wandeling bereiken we het meer. Daar woedt een storm, ook in ons hutje enkele tientallen kilometers onder de beruchte gewezen slavenhandelspost Nkhotakota.

De dagen daarop brengen we in meer luxe door, een stuk noordelijker in Makuzi Beach: een verzameling stenen huisjes aan een privebaai, van alle gemakken voorzien. Drie dagen feest: het jaarlijkse Lake of Stars-festival met uit Londen ingevlogen dj's, maar vooral ook Afrikaanse bands, is vlakbij. 's Nachts heen en weer liften blijkt te kunnen. Het festival levert ons ook nog wat adressen op die later van pas komen: in een buitenwijk van het noordelijke regiohoofdstadje Mzuzu worden we warm onthaald.

Tussendoor zijn we nog naar twee prachtplekken geweest: de wat onbekendere moerassen van Vwaza, waar een paar hutjes te huur zijn aan het meer (boeken!) en we door een forse kudde olifanten worden omsingeld. We zoeken het busshoilet 's nachts voor de gelegenheid heel dicht bij huis.

Liften vanaf de laatste handelspost Rumphi kan overigens uren kosten en in het donker rijdt er niets meer. Nog nijpender is dat probleem voor onze volgende stop: de hoogvlakte van Nyika. Een, soms twee vrachtwagens per dag gaan de berg op, dus het is zaak te zorgen dat je daarin zit. Op de terugweg merken we dat het een groot voordeel heeft met 58 man in zo'n laadbak te zitten: je wordt niet heen en weer geslingerd, zoals met zijn zevenen in diezelfde laadbak - wat voor rugzak en gestel een stuk minder aantrekkelijk is.

Maar goed: Nyika is een hoogtepunt. Iemand te paard laat antilopen veel dichterbij komen dan iemand te voet, stellen we vast, de landschappen zijn wijds en mooi en de chaletjes hebben openhaard. Jammer: het zal onder het huidige strenge anti-stropersprogramma nog jaren kosten voor het wild dit territorium weer op de jagers heeft heroverd.

Tijd voor wat strandpret aan het Malawimeer. De backpackersdorpjes Nkatha Bay, Salima en Monkey Bay hebben een heel verschillend imago, maar bieden hetzelfde: een boel vertier waaronder snorkelen, vissen (en de vangst grillen boven kampvuren), boomstamkanoen en feesten - in willekeurige volgorde.

Ten onrechte slaan we het midwesten van het land over, maar we hebben maar vier weken en haasten in Afrika is als zwemmen op de zuidpool: niet zo'n goed idee.

Wij trekken door naar het nationale park van Liwonde, in het zuiden. Een bootje pikt ons op in het broeierige stadje om ons over de Shirerivier het uitgestrekte natuurpark in te varen. Voor de wildliefhebber is dit het beste dat Malawi heeft te bieden: heel veel krokodillen, nijlpaarden, antilopen, buffels, apen, zwijnen, ontelbaar veel vogelsoorten, en het sensationele badderen van kuddes olifanten.

In het hart van het park ligt een luxueus maar betaalbaar resort met romantische hutten. Minder bekend is de mogelijkheid die een dorpje net buiten het park biedt: logeren in een hutje temidden van het dorpsleven. Die combinatie is wel bijzonder.

Ons laatste reisdoel is Zomba, misschien wel het interessantste plaatsje van Malawi. Voorheen, tot 1975, de hoofdstad, gelegen aan de voet van de berg waarop het Zomba Plateau ligt en van alle steden het rijkst aan nog tastbare historie.

Na een dag of twee, drie en veel pret in de lokale kroegjes laten we ons door een goedkope taxi naar boven brengen, waar we het protserige hotel laten voor wat het is en een huisje nemen bij de forellenkwekerij - om ons 's avonds, na uitvoerige wandelingen, met hangende pootjes toch in dat hotel te melden voor het enige restaurant dat het plateau rijk is.

Want weer sloegen we het advies in de wind onze eigen boodschappen mee naar boven te nemen. Je bent eigenwijs of je bent het niet.

Een eigen lemen hutje

De ronkende naam hebben ze cadeau gekregen van de beheerders van het natuurpark die met het idee kwamen, maar verder is aan Njobvu (olifant, in het Chichewa) Cultural Lodge alles basic. Het is een dorpje, gehuchtje, zoals Malawi er ontelbare heeft. Met een verschil: bij wijze van experiment zijn twee hutjes voor toeristen neergezet. Gewoon van leem, zoals alle andere hutjes, en afgezien van de dunne matrasjes op de grond en de muskietennetten ook identiek. Het dorp went langzaam aan het pionierswerk van die ene Engels sprekende 'gids'. Voor en na ons zijn nog niet heel veel gasten geweest, maar dat is een vergissing. Njobvu is een aanrader.

Een bootje en fietstaxi's brengen ons erheen vanuit het hoofdkwartier van Liwonde National Park. Een paar dagen slapen we in ons hutje, op de grond, wassen we ons onder de 'bushdouche' (een bekertje met gaatjes, waar je wat water door laat lopen) en leren we maispap koken op een verstikkend vuurtje binnenshuts. We laten ons de fitnesses van de dorpsstradities en de plaatselijke akkerbouw uitleggen, krijgen ongevraagd bevlogen priveconcerten van jongens die onwaarschijnlijk goed geluid uit zelfgemaakte instrumenten slaan en doen vooral wat het hele dorp doet: verhalen vertellen, zingen, voetballen, rouwen om een dode.

We waren even beducht voor opgelaten gedoe, maar dat bleek onzin. Bezoekers zijn welkom en naar ons gevoel niet alleen omdat ze een pak kwacha's meebrengen.